

Hazelwormen: hapklare brokken voor Buizerds

Binnen 500 meter van een huis op Berkenheuvel (Drenthe) broedt jaarlijks een buizerdpaar. Als de bewoner van dat huis een nieuwsgierige roofvogel-liefhebber blijkt te zijn, loop je als Buizerd het risico regelmatig in de broedtijd te worden bezocht. Dat is precies wat er is gebeurd in 1992 en 1993.

Die bezoeken hadden tot doel de groeisnelheid van de jongen en de voedselkeus bij te houden. Daartoe werden de jongen 1-3 maal per dag gemeten en gewogen. De prooiresten op het nest werden gedetermineerd naar soort, leeftijd en sexe (voor zover mogelijk). Het gewicht van de prooien werd genoteerd indien ze intact op het

nest lagen. In 1992 werden bij twee bezoeken in de eifase en 49 bezoeken in de nestjongenfase gebracht, in 1993 twee bezoeken in de eifase en 51 bezoeken in de nestjongenfase. Het eerste ei werd in 1992 en 1993 op resp. 3 april en 28 maart gelegd, het aantal eieren was resp. drie en vier en het aantal uitgekomen eieren resp. twee en drie. De nestcontroles leverden in 1992 en 1993 resp. 63 en 97 prooien op, namelijk negen soorten zoogdieren, elf soorten vogels en zeven soorten amfibieën en reptielen. Uiteraard kleven er nogal wat haken en ogen aan een prooispectrum dat wordt bepaald met 1-3 controles per dag. We mogen bijvoorbeeld aannemen dat kleine prooisoorten in hun geheel naar binnen worden gewerkt, dus zonder een spoor op het nest achter te laten. Zo ook is de kans op de vondst van kleine prooien groter in de vroege jongenfase (voedselbehoefte is nog relatief gering) dan in de late jongenfase, als er grote en hongerige bulletjes op het nest staan. In dit verband wordt daar niet verder op ingegaan; dit probleem is in de Ecologische Atlas van de Nederlandse Roofvogels nader uitgewerkt.

Onder de 160 prooien bevonden zich in totaal elf hazelwormen, waarvan acht in 1993. Er werden uitsluitend volwassen exemplaren op het nest gevonden, en wel (voor zover bekend) vijf mannetjes (gemiddeld 10.2 gram, variatie 10-11 gram) en vier vrouwtjes (gemiddeld 14.9 gram, variatie 10-21.2 gram, de laatste zwanger). Van niet alle exemplaren was de staart aanwezig, maar op het totale gewicht zal dat weinig hebben uitgemaakt. Daarmee kunnen hazelwormen tot de lichte prooien van Buizerds worden gerekend, wat je noemt een hapklare brok.

De vondsten van hazelwormen als prooi van Buizerds op Berkenheuvel waren slechts ten dele verrassend. De omgeving van de Bokkenleegte, de plek van het nest, bestaat uit rijk gestructureerd bos met een afwisseling van grove den, zomereik, berk en beuk, een uitbundige ondergroei van vuilboom en eikeopslag en een gevarieerde kruidlaag op een zandige ondergrond. Open plekjes, heideveldjes, vennen en reliëf vergroten de variatie van de nestomgeving. Deze habitat is de hazelworm op het lijf geschreven. De afwisseling in nat en droog, de hoogteverschillen en de rijke humuslaag zijn ideaal voor alle leeftijden en geslachten van deze pootloze hagedis. Desondanks zie ik ze zelden op Berkenheuvel: drie maal in 1992 en vijf maal in 1993 (tot en met juli). Dat zegt meer over de verborgen leefwijze van deze soort, dan over zijn talrijkheid. Dit te meer wanneer wordt bedacht dat niet alle gevangen hazelwormen door mij geregistreerd zullen zijn. In 1993 werd bijvoorbeeld de aanvoer (in de snavel) van twee van de acht hazelwormen vanachter het bureau waargenomen, zonder dat bij het daaropvolgende nestbezoek ook maar een spoor ervan was terug te vinden op het nest. Dit betekent dat "mijn" buizerdpaar in de broedtijd mogelijk enkele tientallen hazelwormen kan hebben gevangen. Ervan uitgaande dat ze slechts een fractie van het aanbod zullen pakken, kan in de omgeving van de Bokkenleegte rekening worden gehouden met een populatie hazelwormen van misschien wel enkele honderden exemplaren. De Bokkenleegte-Buizerd heeft met zijn activiteiten een belangrijke populatie van hazelwormen binnen Drenthe aan het licht gebracht, in ieder geval veel belangrijker dan tot voor kort werd vermoed.

Rob Bijlsma

